

Pierre Loti

Aziyadé
•
Fantoma Orientului

Traducere din limba franceză
Dan Radu Coman

Aziyadé • Fantome d'Orient

Pierre Loti

Copyright © TKJ Publishing House, 2009

pentru prezenta ediție în limba română

Traducător: DAN RADU COMAN

Redactor: CARMEN TUDORACHE

Tiparul executat de

TIPOGRAFIA BUCUREȘTII NOI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LOTI, PIERRE

Aziyadé; Fantoma Orientului / Pierre Loti; trad.: Dan-Radu Coman –
București: TKJ Publishing House, 2009

ISBN 978-606-92027-1-5

I. Coman, Dan-Radu (trad.)

821.133.1-31=135.1

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără
acordul scris al editorului este strict interzisă și se pedepsește
conform Legii dreptului de autor.

Distribuția: Tritonic Publishing – o companie a

GRUPULUI EDITORIAL TRITONIC

e-mail: distributie@tritonice.ro

Tel.: +4 021 242 54 09

TKJ PUBLISHING HOUSE S.R.L.

Partener al GRUPULUI EDITORIAL TRITONIC

Str. Grădiștea nr. 14, sector 4, București

Tel.: +4 021 450 44 56; Mobil: +4 0721 503 163

E-mail: office@tkjpublishing.ro

www.tkjpublishing.ro | www.tritonice.ro

Aziyadé

Trei

EYUB ÎN DOI

I

Eyub, 4 decembrie 1876

Mi s-a spus: „A sosit!“ – și de două zile trăiam în febra așteptării.

– În seara asta, a spus Kadidja (bătrâna negresă care o însoțea pe Aziyadé noaptea în barcă, la Salonic, riscându-și viața), în seara asta un caic o va aduce la scara din Eyub, în fața casei tale.

Și o așteptam acolo de trei ore.

Ziua fusese frumoasă și luminoasă; agitația de pe *Cornul de Aur* era deosebită; pe înserat, mii de caicuri acostau la scara din Eyub, aducând în cartierul lor liniștit pe turcii pe care afacerile îi chemaseră în centrele aglomerate ale Constantinopolului, la Galata sau în Marele Bazar.

Începusem să fiu cunoscut în Eyub și mi se spunea:

– Bună seara, Arif; pe cine așteptați?

Se știa bine că nu mă numeam Arif și că eram un creștin venit din occident; dar capriciul meu oriental nu deranja pe nimeni și mă chemau cu numele pe care mi-l alesesem.

II

Portia! Flacăra a cerului! Portia!

Mâna ta sunt eu!

(ALFRED DE MUSSET, *Portia*)

Soarele apusese de două ore când a apărut un ultim caic, venind de la Azar-Kapu; la vâsle era Samuel; în spate, așezată pe perne – o femeie. Am știut că era *ea*.

Când au ajuns, piața moscheii era pustie, iar noaptea rece.

Am luat-o de mână și am condus-o alergând spre căsuța mea, uitând de bietul Samuel, care a rămas afară...

Și, când visul imposibil a devenit realitate, când a fost acolo, în camera pregătită pentru *ea*, singură cu mine, în spatele a două uși ferecate, m-am lăsat să cad în fața *ei*, îmbrățișându-i genunchii. Simțeam că o dorisem la nebunie; eram devastat.

Atunci i-am auzit vocea. Pentru prima dată, ea vorbea și eu înțelegeam – extaz încă necunoscut! Iar eu nu găseam nici un cuvânt din limba turcă pe care o învățasem pentru *ea*; îi răspundeam în vechea limbă engleză lucruri incoerente pe care nici eu nu le înțelegeam!

– *Severim seni, Loti!* (Te iubesc, Loti, spunea ea, te iubesc!)

Mi s-au mai spus, înainte de Aziyadé, aceste cuvinte eterne; dar pentru prima oară această muzică dulce ajungea la urechile mele în limba turcă. Delicioasa muzică pe care o uitasem, oare este posibil să o aud iar pornind cu atâta excitație din adâncul inimii pure a tinerei femei? Astfel încât să mi se pară că nu am mai auzit-o niciodată, astfel încât ea să vibreze ca un cântec divin în sufletul meu rănit...

Atunci am ridicat-o în brațe, am dus-o cu chipul sub o rază de lumină astfel încât să o pot vedea și i-am spus precum Romeo:

– Repetă! Spune-o iar!

Am început să îi spun multe lucruri pe care ar fi trebuit să le înțeleagă; cuvintele îmi reveneau în limba turcă și i-am pus o mulțime de întrebări.

– Răspunde-mi!

Ea mă privea extaziată, dar vedeam că mintea *ei* era absentă și vorbeam degeaba.

– Aziyadé, i-am spus, nu mă auzi?

– Nu, a răspuns *ea*.

Apoi mi-a spus cu voce gravă aceste cuvinte dulci și sălbatice:

– Aș vrea să mănânc cuvintele din gura ta! *Senin laf yemek isterim!* (Loti, aș vrea să mănânc sunetul vocii tale!)

III

Eyub, decembrie 1876

Aziyadé vorbește puțin; surâde des, dar nu râde niciodată; pasul ei nu face nici un zgomot; mișcările îi sunt

suple, unduioase, liniștite și nu se aud. Cam aceasta este mica persoană misterioasă, care, cel mai adesea, dispare la venirea zilei și pe care noaptea o aduce înapoi, la ora djinilor și a fantomelor.

Este ca o nălucă și pare că luminează locurile prin care trece. Caut raze în jurul capului ei de copil serios și le găesc într-adevăr, când lumina cade pe mici șuvițe din părul ei, diafane, rebele la orice încercare de aranjare, care îi încadrează minunat obraji și fruntea.

Ea consideră foarte nepotrivite aceste șuvițe și petrece în fiecare dimineață o oră încercând, fără succes, să le netezească. Această activitate și vopsitul unghiilor în roșu-oranj sunt cele două ocupații principale ale ei.

Este leneșă, ca toate femeile crescute în Turcia; totuși știe să brodeze, să facă apă de trandafiri și să își scrie numele. Și-l scrie peste tot pe pereți, atât de serioasă încât ai crede că este o treabă foarte importantă și îți rupe toate creioanele.

Aziyadé îmi comunică gândurile sale mai mult cu ochii decât cu gura; mimica ei este uimitor de mobilă și schimbătoare. Este atât de pricepută în pantomimă încât ar putea să vorbească și mai rar încă, sau chiar să nu vorbească de loc.

Adesea reacționează la anumite situații cântând fragmente de cântece turcești și acest mod de răspuns, care ar fi fost fără haz la o femeie europeană, are la ea un farmec oriental deosebit.

Vocea ei este gravă, deși foarte tânără și proaspătă; pe deasupra, vorbește mereu pe tonuri joase, iar sunetele aspirate ale limbii turce o fac uneori puțin răgușită.

Are optsprezece sau nouăsprezece ani și este în stare să ia, singură și pe neașteptate, hotărâri extreme, pe care le urmează apoi, indiferent de preț, până la moarte.

Fantoma
Orientului

Unu

Septembrie 188...

Miezul nopții, după o seară răcoroasă de sfârșit de septembrie care anunță deja toamna. Liniște deplină. Întreaga mea casă pare să doarmă, numai eu sunt treaz, cu mintea tulburată de neliniște și dorință. De mai bine de două ore m-am retras la mine în cameră, gândindu-mă, cu înțelepciune, că merg să mă culc, să fiu pregătit pentru plecarea mea matinală din ziua următoare. Dar nu pot adormi. Izolat la mine în apartament, mișcându-mă fără rost de pe un scaun pe altul, sunt furat de gânduri, ca atunci când mă pregăteam pentru marile mele călătorii pe mare, în croaziere lungi și îndepărtate; și, în sinea mea, fac o sumbră trecere în revistă a vremurilor trecute, a lucrurilor de mult uitate, a chipurilor celor morți.

Oricum, de data asta, plec doar pentru o lună și nu merg mai departe de Constantinopol, dar călătoria va fi sumbră...

S-ar putea ca acolo să se fi jucat un act de neuitat din această feerie neagră care este viața mea, de aceea sunt atât de neliniștit la gândul de a mă întoarce; pentru că tot ce vine de acolo, un cuvânt tătar care mi-a rămas în minte, o armă orientală, o stofă turcească, un parfum, mă aruncă imediat, ca pe un exilat, într-o visare în care reapare Stambulul! Și nu este nici pe departe o simplă fantezie artistică, dar apartamentul meu de aici seamănă cu cel al unui emir de odinioară, cu o locuință orientală care, parcă printr-o vrăjitorie, s-a încrustat în mijlocul casei mele ereditare, cu arcadele sale dantelate, cu broderiile sale vechi de aur și cu calcarele ei albe. O vrajă pe care nu o voi înțelege niciodată, mi-a fost aruncată de islam, pe vremea când locuiam pe malul Bosforului și simt în mii de feluri acest blestem, chiar și în obiecte, în desene, în culori, până și în aceste vechi *fleurs de reve* pictate într-o manieră naivă pe faianța de pe pereții mei. Dar mai presus de orice, acest blestem trist, mă atrage spre locul unde voi fi mâine.

Deci este adevărat că voi revedea Stambulul... Acest pelerinaj, la care visez de zece ani, este foarte real și foarte aproape...

De zece ani de când soarta mea de marinar mă plimbă prin toate colțurile lumii, niciodată nu am putut să revin acolo, niciodată; s-ar zice că o soartă, o pedeapsă fără milă m-a îndepărtat în mod constant. Nu am putut niciodată să-mi țin jurământul solemn de a reveni, pe care l-am făcut la plecare unei micuțe circaziene, scufundată în cea mai adâncă disperare.

Și nu mai știu nimic de ea, cea care fusese mult iubită și căreia credeam că i-am dăruit până și sufletul, pentru totdeauna.

Dar, de când am părăsit-o, sunt urmărit în mod constant în somn de o viziune, totdeauna aceeași: nava mea face la Sтамbul o escală neașteptată, rapidă, discretă; Sтамbulul din visul meu e straniu, mărit, deformat, sinistru; cobor pe țărm în grabă, cuprins de febra de a ajunge la *ea*, dar mii de lucruri mă împiedică, iar neliniștea mea crește odata cu trecerea timpului; apoi, deodată, vine momentul îmbarcării, iar eu trebuie să plec fără să o fi revăzut și fără să fi găsit măcar urma sa rătăcitoare și atunci mă cuprinde o neliniște atât de mare încât mă trezesc...

În această seară de așteptare, caut cu teamă o carte pe care am publicat-o odinioară, pentru a o reciti, din nevoia de a-mi celebra suferința, cu voce tare, încât să audă toți necunoscuții de pe drum; o carte pe care, din ziua publicării, nu am îndrăznit niciodată să o deschid. Sărmana carte era mică, realizată foarte stângaci, cred eu, dar pusesem în ea tot sufletul meu de atunci, un suflet în derută și prins de primele rătăciri funeste, fără să mă gândesc de altfel că dacă aș fi continuat să scriu, lumea ar fi aflat mai târziu cine era autorul anonim care a scris *Aziyadé*. (*Aziyadé*, un nume de turcoaică inventat de mine pentru a-l înlocui pe cel adevărat, care era mai drăguț și mai dulce, dar pe care nu vroiam să îl dezvălui.)

Cu reculegere, ca și cum aș fi ridicat o piatră funerară și aș fi privit în mormânt, încep să dau paginile acestea uitate, uimitoare chiar și pentru mine, cel care le-a scris.

Pierre Loti

Pierre Loti (născut Louis Marie Julien Viaud, 1850 – 1923) – autor a numeroase scrieri de călătorie și romane a căror acțiune se petrece în principal în ținuturile exotice pe care le-a vizitat de-a lungul carierei sale ca ofițer de marină. Acesta este poate și motivul pentru care majoritatea lucrărilor au o inspirație puternic autobiografică, deși aceasta este ușor ascunsă în primele romane *Aziyadé* (1879), *Le Mariage de Loti* (1880) și *Le Roman d'un spahi* (1881). *Pêcheur d'Islande* (1886), o poveste despre pescarii bretoni oferă dovada talentului său narator. Treptat, Loti a renunțat la ficțiune pentru a se cufunda în narațiunile de călătorie dintre care amintim *Au Maroc* (1890), *Jérusalem* (1895), *L'Inde (sans les Anglais)* (1903). Mare iubitor și admirator al Turciei și culturii acestei țări, se angajează în polemici în favoarea acesteia în: *Turquie agonisante* (1913) și *La Mort de notre chère France en Orient* (1920).

Foarte timid și rezervat în tinerețe, a primit de la prietenii săi pseudonimul Loti, după „*le Loti*“, o floare indiană căreia îi place să înflorească neobservată.

Atât adorat cât și blamat de societatea franceză, Loti a trăit o viață despre care majoritatea romanticilor îndrăznesc doar să scrie.

Călător, acrobat, ofițer de marină, scriitor desăvârșit – a fost singurul scriitor francez care a avut parte de funeralii de stat, în afara lui Victor Hugo.

De același autor, în curând la TKJ Publishing House:

Pêcheur d'Islande

Jérusalem

Le Mariage de Loti

Ramuntcho

Le Roman d'un spahi

Cuprins

Aziyadé	4
Fantoma Orientului	212

Au mai apărut la
TKJ PUBLISHING HOUSE

Strania poveste a lui Benjamin Button

...și alte povestiri din epoca jazz-ului
SCOTT F. FITZGERALD

„Aceasta nu pretinde să fie «literatură». Aceasta este doar o istorisire pentru cei cu sânge rece care vor o poveste și nu doar o mulțime de chestii psihologice sau analiză. Omule, o vei iubi! Citește-o aici, urmărește-o în filme, ascult-o la fonograf, coase-o la mașina de cusut.“

SCOTT F. FITZGERALD

„Amuzantă, interesantă și bine făcută... Fiecare piesă este cizelată.“

NEW YORK TIMES

Strania poveste a lui Benjamin Button – în decembrie 2008 povestea a fost ecranizată sub regia lui David Fincher, având în rolurile principale actori precum Brad Pitt și Cate Blanchett. Filmul a primit 5 nominalizări la Globul de Aur și a fost distins cu 3 premii Bafta și 3 premii Oscar.